

Istraživanje je realizirano uz financijsku podršku Ruske zaklade za temeljna istraživanja i Kemerovske oblasti, projekt 20-412-42002

Irina Puškareva

Kuzbasski pedagoško-humanistički institut
Državnog sveučilišta u Kemerovu, Rusija
Irina_Pushkareva2016@mail.ru

S ruskog prevela: Irena Mikulaco

Dostojevski u Kuznjecku: načelo lokalnog povijesnog fokusiranja u regionalnom sociokulturnom prostoru

SAŽETAK

Lokalni povijesni diskurs odražava i oblikuje neke specifičnosti sociokulturnoga prostora regije. Temelj je ovoga diskursa memorijalna i lokalno povijesna funkcija, tj. funkcija očuvanja kulturnoga sjećanja na ljude i događaje važne za regiju. Jedna od lokalnih povijesnih dominanti u regionalnom sociokulturnom prostoru Novokuznjecka je tema „Dostojevski u Kuznjecku” vezana za posjete Dostojevskog M. D. Isajevoj, njegovo posredništvo i vjenčanje. Lokalni povijesni diskurs, memorijalna i lokalna povijesna funkcija, lokalna povijesna dominantna i lokalno povijesno fokusiranje ključni su pojmovi u istraživanju. Lokalni povijesni diskurs usmjeren je na stvaranje i razumijevanje slike „male domovine” i uključuje regionalne masovne medije, regionalnu književnost, znanstvena djela s obzirom na zavičajni kraj. U članku se razmatraju primjeri lokalnog povijesnog fokusiranja u tekstovima koji predstavljaju temu „Dostojevski u Kuznjecku”. U okviru ove teme, lokalni povijesni tekstovi fokusirani su, s jedne strane, na ulogu braka F. M. Dostojevskog i M. D. Isajeve u sudbini pisca, s druge strane, na ulogu toga događaja u sudbini grada koji se dotiče života slavnoga pisca.

Ključne riječi: lokalni povijesni diskurs, memorijalna i lokalna povijesna funkcija, lokalne povijesne dominante, lokalno povijesno fokusiranje, Dostojevski u Kuznjecku

1. UVOD

U Odigitrijevskoj crkvi u gradu Kuznjecku 6. veljače 1857. godine održano je vjenčanje F. M. Dostojevskog s njegovom prvom suprugom Marijom Dmitrijevnom Isajevom. Ovom događaju prethodila su još dva posjeta pisca Kuznjecku. Ukupno je Dostojevski u Kuznjecku proveo dvadeset dva dana. Događaji vezani za njih sigurno su utjecali na njegovu sudbinu i stvaralaštvo, a činjenica da je budući veliki književnik boravio u provincijskom gradu uvelike je odredila specifičnosti sociokulturnoga prostora regije. Svrha je rada prikazati refleksiju dvadeset i dva kuznječka dana Dostojevskog u sociokulturnom prostoru grada. U obzir su uzeti aspekti koji imaju verbalno utjelovljenje te su podvrgnuti semantičkoj i stilističkoj analizi.

2. METODE ISTRAŽIVANJA

Ključni pojmovi u karakterizaciji jedinstvenosti sociokulturnoga prostora regije jesu pojmovi zavičajnoga diskursa, memorijalno-zavičajne funkcije, zavičajne dominante te zavičajnoga fokusa.

Zavičajni diskurs usmjeren je na stvaranje i razumijevanje slike „male domovine”¹ i uključuje regionalne masovne medije, regionalnu književnost, znanstvena i znanstveno-popularna djela usmjerena na proučavanje zavičaja. Aksiološka specifičnost zavičajnoga diskursa određena je **memorijalno-zavičajnom funkcijom**. G. N. Švecova-Vodka, temeljeći svoj pristup na dokumentu i knjizi P. Otleta (1934), karakterizira memorijalnu funkciju kao jednu od funkcija dokumenta, pri čemu istraživač dokument tumači višedimenzionalno, ističući osam značenja, među kojima je „najšire značenje”, koje „obuhvaća ostala značenja”, sljedeće: „To je svaki materijalni (supstancijalni) objekt, kako umjetan, tako i prirodan, koji se može koristiti za prijenos informacija u društvu“ (Švecova-Vodka 2009: 19). Memorijalna funkcija dokumenta povezana je s njegovom svrhom u sustavu društvenih

---

1 Op. prev. *Malaja rodina* (rus. малая родина) je teritorij na kojem je čovjek rođen i gdje je proveo djetinjstvo. To je mjesto za koje veže svoja prva sjećanja, gdje je začeo svoja uvjerenja, stekao prvo obrazovanje i naučio cijeniti svoj rodni kraj. *Mala domovina* nije samo fizičko mjesto već i emocionalna povezanost, koju određuju međusobno razumijevanje, poštovanje i odanost. To je mjesto gdje se ljudi osjećaju dijelom zajednice, odakle potječu, odakle su im korijeni. Mala domovina pomaže ljudima pronaći svoje mjesto u svijetu i jasno shvatiti odakle su došli i kamo idu. Ona oblikuje ljudske vrijednosti i identitet. To je mjesto gdje učimo cijeniti svoju tradiciju, kulturu i povijest, gdje učimo o našim precima i njihovom doprinosu društvu. Mala domovina jača našu privrženost narodu, obitelji i rodu.

komunikacija „kako bi bila ‘vanjsko sjećanje’ čovjeka i čovječanstva u cjelini” (Švecova-Vodka 2009: 92).

Naravno, memorijalna funkcija korelira prvenstveno s djelatnošću muzeja i knjižnice (Tikunova 2006; Vikulova 2008 i dr.), gdje predstavlja jednu od glavnih funkcija te se provodi sustavno i skrupulozno. Memorijalna funkcija zavičajnoga diskursa očituje se u tome što regionalni tekstovi bilježe sadašnjost grada, čuvaju sjećanje na njegovu povijest i uspostavljaju vezu vremena i generacija. Prolazna zbilja utisnuta u sjećanje ima moralnu osnovu.

Zavičajni diskurs osnovan je na sustavu ***zavičajne dominante*** – tema povezanih sa sviješću i izražavanjem regionalnoga identiteta, utjelovljujući samobitnost i kolorit kraja, aktualiziran sustavom stilskih sredstava i tehnika. Termin je nastao s fokusom na karakterizaciju tematske dominante kao parametra tipologije medijskoga teksta (Čičerina 2008: 25). Zavičajne dominante odražavaju različite čimbenike života regije koji određuju njegovu izvornost: prirodne i etničke posebnosti, gospodarska obilježja, kulturna događanja i stranice povijesti kraja. Svaka od zavičajnih dominanti povezana je s kompleksom čimbenika koji tvore regionalni identitet. Budući da se zavičajni diskurs temelji na realizaciji memorijalno-zavičajne funkcije, povijesni čimbenik zauzima posebno mjesto. Tema boravka Dostojevskoga u Kuznjecku postala je jedna od zavičajnih dominanti.

Načelo zavičajnoga fokusiranja pretpostavlja da odabir informacija u regionalnim tekstovima i njihovo stilsko utjelovljenje imaju za cilj stvoriti živopisnu sliku regije, naglašavajući njezinu izvornost. Duhovna podloga komunikativnoga načela pojam je „male domovine”. Teorijsku osnovu za isticanje načela zavičajnoga fokusiranja čine koncept aktualizacije i koncept fokusiranja.

Aktualizacija, u skladu s koncepcijom Praškoga lingvističkog kruga, kao „vrsta posebne uporabe jezičnih sredstava u raznim funkcijama književnoga jezika” suprotstavljena je automatizaciji: „Pod aktualizacijom <...> podrazumijevamo takvu uporabu jezičnih sredstava koja sama po sebi privlači pozornost i doživljava se kao neobična, lišena automatizma, deautomatizirana <...>” (Gavranek 1967: 355). Koncept fokusiranja povezan je s proučavanjem intencionalnosti u jeziku i temelji se na konceptu istaknutosti (Irishanova 2014: 32). O. K. Irishanova smatra da su najznačajniji pojmovi za kognitivne opise fenomena fokusiranja i defokusiranja pojmovi figure i pozadine, preneseni „u kognitivnu lingvistiku izravno iz geštalt

psihologije, koja se temelji na <...> ideji cjelovitosti i nesumarnosti percepcije predmeta": „Figura se u početku smatra značajnijim entitetom, jer upravo nju naša svijest odvaja od okoline” (Iriskhanova 2014: 33).

3. REZULTATI I RASPRAVA

Razmotrimo primjere manifestacije zavičajnoga fokusa u znanstvenim, publicističkim i književnim tekstovima koji utjelovljuju temu „Dostojevski u Kuznjecku”.

Godine 1995. lokalna izdavačka kuća za zavičajnu povijest „Kuznječka tvrđava” objavila je knjigu poznate zavičajne povjesničarke i povjesničarke umjetnosti Albine Stepanovne Šadrine *Dvadeset i dva dana iz života F. M. Dostojevskog (Kuznjeck 1856. – 1857.)*. Kompoziciju publikacije čine dijelovi: *Od autora, Prolog*, glavni dio posvećen je trima posjetima Fjodora Mihajloviča Kuznjecku, *Pogovor kuznječkim danima F. M. Dostojevskog i Kuznječko okruženje F. M. Dostojevskog*. Karakteristike znanstvenoga teksta – logičnost, dokazivost, točnost i uklanjanje autora u korist predmeta o kojemu se govori kombinirani su u radu s emocionalno ekspresivnom obojenošću, čime je istraživačica iskazala svoje poštovanje prema značaju osjećaja Fjodora Mihajloviča prema Mariji Dmitrijevnoj, za događaj vjenčanja, s ocjenom osobnih kvaliteta stanovnika Kuznjecka, vezanih za događaje iz života Dostojevskog (1856. – 1857.) te znanstvenim pristupima biografskom istraživanju.

Zanimljiv je naziv drugoga kompozicijskog dijela. Ne radi se o uobičajenom za znanstveni tekst uvodu, već o *Prologu* karakterističnom za književna djela, koji se može ocijeniti kao stilsko sredstvo izražavanja stava prema ekspresivnom prikazu, u što nas uvjerava prvi odlomak: „U životu F. M. Dostojevskog bila je M. D. Isajeva, pa su u njegovoj biografiji bili kuznječki dani. U Kuznjecku nije napisao ni jedan redak, ali ovdje je postojala borba za osjećaje, a s njima i pravo da se ponovno otkrije kao pojedinac poslije pretrpjele patnje. U sibirskoj neovisnosti F. M. Dostojevskog samo ona ima ovu izuzetnu misiju“ (Šadrina 1995: 8). *Prolog* u knjizi A. S. Šadrine spaja izražajnost konceptualnoga i točnost činjeničnoga prikaza. U konceptualnom prikazu predstavljeno je autorsko poimanje kuznječkih događaja kao borbe za osjećaje, neovisnosti ličnosti (usp.: „Čovjekova neovisnost je ključ njegove veličine“ A. S. Puškin). U konceptualnom prikazu visoka je koncentracija knjiških izraza: *duboki intenzitet strasti; emocionalna uznemirenost; strastvena*

i nemirna priroda, koja uvijek i u svemu „prelazi granicu“; kratkotrajna sreća pronađena u ljubavi s Marijom Dmitrijevnom; veliki osjećaj dugotrajne patnje.

Uz leksička sredstva, za stvaranje izraza važne su konstrukcije: semantičke, korijenske, leksička ponavljanja, kontrasti, npr.: „U stvarnom životu bilo je neizbježno, prijeteće, čak i tragično, čisto u duhu Dostojevskog“ (Šadrina 1995: 9). Zahvaljujući ponavljanjima određene su značenjske dominante: unutarnji mir, snaga osjećaja, ljubav. Prema našim izračunima, najčešće se ponavljaju imenice „osjećaj“, „ljubav“ i „ličnost“. Obratimo pozornost na reprizu riječi „ličnost“: to konceptualno značajno ponavljanje označava istraživačku poziciju A. S. Šadrine, za koju je važno da se posebno dotaknula piščeve ličnosti i etapa njezina razvoja u Sibiru.

Prolog sadrži evaluacijski fragment u kojemu A. S. Šadrina govori o originalnosti svojega istraživačkog pristupa u usporedbi s prethodnim iskustvom: „Nažalost, najčešće se u njima (brojne publikacije o odnosu F. M. Dostojevskog s M. D. Isajevom) pojavljuje davno uspostavljena književna tradicija, odražavajući strasti A. G. i L. F. Dostojevskog u piščevom prvom braku. Međutim sačuvani materijali ne daju jednoznačno tumačenje, a još manje prilagodbu poznatih i nedostatnih činjenica koncepciji istraživača. Ova autorova koncepcija sugerira približavanje svijetu Dostojevskog, njegovoj ličnosti kroz oči suvremenika koji su ga poznavali iz Kuznjecka u svakodnevnom životu“ (Šadrina 1995: 8-9).

Dakle, emocionalno-ekspresivni konteksti također su povezani s karakteristikama metodološkoga pristupa, čiju bit ističe istraživač nasuprot neprihvatljivim opcijama. Ovaj stav može se pratiti kroz cijeli tekst, sve do *Pogovora kuznječkim danima F. M. Dostojevskog*.

Upravo iskaze samoga Fjodora Mihajloviča i onih koji su neposredno sudjelovali u događajima autor ocjenjuje pouzdanim izvorom te ističe pažljivo postupanje s izvorima. Navedimo primjer evaluacije pisma Dostojevskog Wrangelu pomoću usporedbe: „Ovi stihovi F. M. Dostojevskog zvuče poput žalosnog rekvijema u pismu Wrangelu, objašnjavajući što mu je Marija Dmitrijevna značila“ (Šadrina 1995: 43).

Pogovor završava zaključnom interpretacijom uloge Marije Dmitrijevne u sudbini Fjodora Mihajloviča: „Zajedno s Marijom Dmitrijevnom iz njegova života je odlazila u prošlost i nikad zaboravljena desetogodišnja sibirska epopeja, koja je oblikovala Dostojevskog kao pisca i mislioca. Kao uspomena,

Marija Dmitrijevna sada je pripadala ne samo Dostojevskom, napustila ga je i otišla u svijet besmrtnosti, otkrivajući se u književno-umjetničkim slikama piščevih djela“ (Šadrina 1995: 43).

Godine 2021. u sibirskoj izdavačkoj kući objavljena je monografija Elene Dmitrijevne Truhan *Epistolarno nasljeđe F. M. Dostojevskog od 1855. do 1857. godine*. Elena Dmitrijevna zamjenica je ravnatelja Književnoga i memorijalnoga muzeja F. M. Dostojevskog za znanost. Knjiga je rezultat njezina znanstvenoga rada u muzeju, koji je započeo 1994. godine. Monografija također spaja klasična obilježja znanstvenoga prikaza s emocionalno ekspresivnim kontekstima. Na primjer, već u drugom odlomku *Predgovora* susrećemo epitete koji karakteriziraju događaj vjenčanja, tehniku kontrasta, koja nam omogućuje procjenu uloge događaja u Kuznjecku, tehniku grafičke aktualizacije figurativnih karakteristika osjećaja: „Takav nezaboravan i snažan dojam nakon teškog rada postao je za pisca kratak u vremenu, *ali* intenzivan u emocionalnim iskustvima i događajima kuznječkih dana: prva ljubav – ‘**grozan osjećaj**’, nekoliko putovanja u Kuznjeck od 1856. do 1857. godine, vjenčanje s Marijom Dmitrijevnom Isajevom 6. veljače 1857. u Grado-Kuznjeckoj Odigitrijevskoj crkvi“ (Trukhan 2021: 4).

Zavičajno fokusiranje stilski je izraženije u medijskom diskursu. Tako je jedna od zavičajnih dominanti gradskih novina *Kuznjeckij rabočij*² tema „F. M. Dostojevski u Kuznjecku“, uvedena u medijski diskurs na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće u tomskim novinama *Sibirskaja žizn*³, preteča suvremenih sibirskih regionalnih medija. Upravo je u toj publikaciji 1904. godine objavljen članak rođenog Kuznječanina, Valentina Fjodoroviča Bulgakova, o zarukama i vjenčanju Dostojevskog u Odigitrijevskoj crkvi, o Kuznječanima koji su sudjelovali u tim događajima (Bulgakov 1904). Dvadeset dva dana boravka velikog pisca u Kuznjecku suvremene gradske novine *Kuznjeckij rabočij* smatraju napetom kolizijom „groznog osjećaja“, u kojoj su, u skladu sa zakonitostima zavičajnoga fokusiranja, tri glavne „figure“ jasno istaknute – Kuznjeck, M. D. Isajeva i F. M. Dostojevski.

U novinskim publikacijama sovjetskoga razdoblja postavljaju se dva glavna pravca vrijednosnoga shvaćanja teme boravka F. M. Dostojevskog u Kuznjecku, koja traju do danas: s jedne strane, uloga kuznječkih stranica

2 Op. prev. U prijevodu „Kuznječki radnik“.

3 Op. prev. U prijevodu „Sibirski život“.

piščeve biografije u sudbini grada, s druge strane, mjesto „kuznječkog razdoblja” u životu i djelu velikoga pisca.

U semantičko-stilskoj implementaciji teme „Dostojevski u Kuznjecku” u gradskim novinama uočavaju se stalne osnovne karakteristike i isticanja, koja se pojavljuju u određenim razdobljima povijesti zemlje i omogućuju prosuđivanje dinamike vrijednosne slike svijeta Rusa. Iako se, općenito, u semantičko-stilskoj implementaciji razmatrane teme uočava najveća stabilnost u usporedbi s drugim zavičajnim dominantama gradskih novina.

Povezanost Kuznjecka sa životom i djelom pisca u novinskim se materijalima prikazuje kao čudo, koje se može objasniti srećom ili sudbinom: „Kuznjeck je **imao sreće**, jer nema svaki grad udjela, makar i nakratko, u sreći genija“ (A. Truhina, 8. 12. 1987.). Novinari naglašavaju da je dodir sa sudbinom Dostojevskog obvezao grad na očuvanje kulturnoga sjećanja i odgovornost. Ovaj značenjski smjer podupiru i materijali 21. stoljeća. Moralna osnova takvih promišljanja u publikacijama različitih godina je sjećanje, pri čemu je etička prosudba ažurirana; intertekstualni status dobiva antiteza sjećanja i nesvjestice, zaborava. Leksičke komponente antiteze nalazimo u mnogim materijalima, na primjer: „**Uspomena** na velikog ruskog pisca posebno je draga stanovnicima Novokuznjecka“ (V. Otkidač, 17. 3. 1981.); „Ta je kuća tada bila osuđena na potpuni **zaborav**, ili čak izronivši iz tog **zaborava** i čak postavši **spomenikom** republičkoga značaja, pretrpjela je ponižavajuće muke suvremene obnove koju su provodile nekvalificirane i nepismene organizacije“ (Malkova N. „Kuća Dostojevskog: zaborava ne može biti“, 6. 2. 1994.).

Na primjer, u materijalima iz sovjetske ere važna je slika **ariša** – „život svjedoka“ događaja iz prošlosti, koji je izgubljen 1980. Ju. Nekrič pri stvaranju slike ariša koristi epitet i uključuje ga u kontekst u kojemu se aktualiziraju emotivna značenja: „<...> prepoznajemo < ...> taj stoljetni ariš u koji se Dostojevski uspio zaljubiti“ (Ju. Nekrič, 22. 5. 1980.). Uloga slike ariša u gradskim novinama ranih 80-ih godina prošloga stoljeća povezuje se sa specifičnostima novinskoga teksta, koji odgovara na nedavni incident i povezuje činjenice i događaje s društvenom procjenom: novinari i predstavnici javnosti raspravljaju o odumiranju stabla ariša krivnjom službenika uprave za ceste. Povjesničar umjetnosti V. Otkidač okreće se tehnicu anticipacije: čak i prije nego što je ariš izravno imenovan, pojavljuju se epitet i perifraza koji karakteriziraju njegovu sliku: „Do 1980. jedini ‘živi svjedok’ vjenčanja Dostojevskog s Isajevom još je bio netaknut – to je ariš koji je nekoć stajao u dvorištu crkve“ (17. 3. 1981.).

U daljnjem razvoju teksta naznačena značenja potkrijepljena su još jednom perifrazom – *pouzdanim svjedokom prošlosti*: „U projektu su umjetnici namjeravali uz stablo ariša postaviti osuvremenjenu siluetu crkve od metalnih šipki, koja bi simbolizirala sjećanje na prošli događaj. Spoj pouzdanoga svjedoka prošlosti sa simboličnim spomenikom stvorio je ekspresivnu i uzbudljivu umjetničku sliku“.

Treća je vrijednosna karakteristika *relikvija*, uključena u inkriminirajući kontekst s antitezom *trenutačna potreba – bilo kakve relikvije*: „Ali prošle jeseni ariš je nestao. Posječen je jer se u blizini gradila cesta. Trenutačna potreba uprave za ceste pokazala se vrjednijom od bilo kakvih relikvija – ovaj primjer, nažalost, nije jedini. I premda nema ariša, ipak se mora nekako osmisliti i riješiti pitanje kako ovjekovječiti sjećanje na važan događaj iz života F. M. Dostojevskog“ (V. Otkidač, 17. 3. 1981.).

Kao što vidimo, tada aktualni analitički materijali kritičke orijentacije vezani za temu očuvanja uspomene na boravak Dostojevskog u Kuznjecku objavljeni su u sovjetsko vrijeme, no kasnije je takvih materijala postalo puno više.

Pri shvaćanju teme „Dostojevski u Kuznjecku“ u razdoblju perestrojke i u kasnijim materijalima 90-ih naglasak je stavljen na univerzalne duhovne vrijednosti, dok se početkom 21. stoljeća pažnja prenosi na temu kulturnoga života grada. Treba imati na umu da krajem 20. i početkom 21. stoljeća raste uporaba riječi *vrijednost*, koja se više puta susreće u proučavanim materijalima, na primjer: „Sve što je povezano s imenom velikog ruskog pisca F. M. Dostojevskog, s vremenom dobiva povijesnu **vrijednost**, pa je stoga vrlo važna i najmanja nova činjenica, dosad nepoznat detalj njegove biografije“ (A. Šadrina, 6. 2. 1993.).

Napominjemo da je u materijalima 20. stoljeća stvorena živopisnija slika Kuznjecka u doba Dostojevskog, više se pozornosti pridaje slici muzeja, dok se u materijalima 21. stoljeća naglasak prebacuje na ulogu „kuznječkog razdoblja“ u životu i djelu pisca, na stvaranje slike „groznog osjećaja“. S jedne strane, takav odaziv novinskih tekstova povezan je s činjenicama i događajima: 17. svibnja 1980. u gradu je otvoren Književno-memorijalni muzej F. M. Dostojevskog o čijem se postavu i očuvanju materijalne građe vode rasprave, intenzivirane su u doba promjena. Novinski materijal uključuje fotografije muzeja: vanjske i unutarnje vizure. S druge strane, razdoblje perestrojke povezano je s aktivnijim obraćanjem medijskih

tekstova predrevolucionarnoj povijest Kuznjecka, širenjem raspona tema koje predstavljaju malu domovinu.

Još više mogućnosti za izražajnu aktualizaciju zavičajnih dominantni pruža umjetnička publicistika koja se slobodno služi arsenalom likovnih i izražajnih sredstava. Spomenimo radove pjesnikinje Ljubov' Aleksejevne Nikonove objavljene u gradskim novinama. Tako je u članku „Kuznjeckij venec“⁴ (Nikonova 1986) ključna riječ u tumačenju „groznog osjećaja“ riječ *svjetlost*. Prvi se put ključna riječ *svjetlost* pojavljuje u dijelu „Kolizija“, gdje se uvodi ekspresivan odlomak, temeljen na amplifikaciji i tehnici semantičkoga kontrasta. L. A. Nikonova izražajno koristi konstrukciju prilazeći točki (do dvotočke): „Čovjek, koji je prošao težak rad, bolovao od epilepsije, pisac, iscrpljen zahtjevima vlastita genija, ‘vojnici bez staža’, strahovito opterećen vojničkom službom, taj je čovjek odjednom postao neobično sretan: njegov je život prvi put **obasjan svjetlom ljubavi**.“ Dijelovi razdvojeni točkom suprotstavljeni su na temelju evaluacijske semantike: što je pejorativna evaluacija intenzivnija, to se jasnije opaža meliorativna evaluacija, aktualizirana ekspresivnim kratkim oblikom pridjeva s istaknutim pridruženim dijelom koji pojašnjava bezvezničku konstrukciju. Ključna riječ *ljubav* uključena je u metaforički kontekst. Karakteristično je da je sam F. M. Dostojevski koristio sliku *svjetla ljubavi* (epilog u *Zločinu i kazni*).

I konačno, vrhunac su utjelovljenja emotivnoga i izražajnoga bogatstva zavičajne dominantne poetski tekstovi. Jedna od značajnih pjesama za zavičajni diskurs bila je pjesma L. A. Nikonove „Dostojevski i Isajeva u Kuznjecku. 1857. godine“

*Došao je k njoj u Kuznjeck, kao da je utonuo u zaborav,
u žurbi, od puta umoran.
Da, to je on, jučerašnji robijaš
i genij sutrašnjice.*

*Svladao je sve prepreke
prijatelj je njezin, koliko i neprijatelj,
dobio je pristanak
za ovaj nemogući brak.*

*Oni su vjenčani. Vjenčani.
Ona izlazi na trijem.
Pogledajte tužno lice
žene koja je shvatila svoju sudbinu:*

4 Op. prev. U prijevodu „Kuznječki vijenac“.

*Pogled je prikrila rastuća bol,
ne dopušta joj da udahne punim plućima.
Odlučeno je: njezin budući život
prenijet će njegovim stvorenjima.*

*Uska je vjenčanica.
A usta su suha kao pelin.
Nenosno je biti pretečom
njegovih tjeskobnih junakinja!*

*Brinu ga, muče ga,
žrtvu zahtijevaju veliku...
Odolijevala je čudnoj sudbini
snažne duše.*

*A opet, ni voljom, ni sviješću
nije se zaštitila, nije se spasila.
Sjajem kuznječkog se vijenca
nepovratno ovjenčala.⁵*

Općenitost slika i uzvišen ton prenose nominacije junaka zamjenicama „on“ i „ona“ (sličnu tehniku vidimo u epilogu *Zločina i kazne*). Dramatičnost situacije pomažu izraziti kontrasti u karakterizaciji junaka (*jučerašnji robijaš – sutrašnji genij; prijatelj – neprijatelj*), obilježje braka (*nemogući brak*) i središnjoj slici junakinje, koja je pristala na vjenčanje. U tekstu je važna kategorija vremena, koja omogućuje sagledavanje događaja vjenčanja u kontekstu prapovijesti i sudbinski predodređene budućnosti. Savršeno značenje glagolskih oblika (*vjenčani, odlučeno je, obukla se*) pomaže stvoriti sliku nepovratnosti, naglašava semantiku transformacije stanja Marije Dmitrijevne koja je prihvatila svoju sudbinu – postati „pretečom njegovih tjeskobnih junakinja“.

4. ZAKLJUČAK

Zavičajne dominante otkrivaju utjecaj različitih čimbenika na specifičnosti zavičajnoga diskursa, među kojima je glavni povijesni čimbenik. U utjelovljenju teme „Dostojevski u Kuznjecku“ u znanstvenim, publicističkim, umjetničko-publicističkim i književnim tekstovima, naglasak se stavlja, s jedne strane, na ulogu vjenčanja s M. D. Isajevom u sudbini F. M. Dostojevskog, a s druge strane, na ulogu toga događaja u sudbini grada koji je dotaknuo život velikoga pisca.

5 Prijevod je naš I. M.

Irina Pushkareva

Kuzbass Pedagogical and Humanitarian Institute,
Kemerovo State University, Russia
Irina_Pushkareva2016@mail.ru

Dostoevsky in Kuznetsk: the principle of the local historical focusing in the regional sociocultural space

SUMMARY

Local historical discourse reflects and forms some specific features of the sociocultural space of the region. The basis of this discourse is the memorial and local historical function, i.e. the function of preserving cultural memory about people and events important for the region. One of the local historical dominants in the regional socio-cultural space of Novokuznetsk is the theme “Dostoevsky in Kuznetsk” related to Dostoevsky’s visits to M. D. Isaeva, his matchmaking and wedding. The key concepts in the research are local historical discourse, memorial and local historical function, local historical dominance, and local historical focusing. Local historical discourse aims to create and comprehend the image of the “small homeland” and includes regional mass media, regional literature, and scientific works on the native region. The article considers examples of the local historical focusing on the texts representing the theme “Dostoevsky in Kuznetsk”. Within this topic, local history texts focus, on the one hand, on the role of the marriage of F. M. Dostoevsky and M. D. Isaeva in the writer’s destiny, and on the other hand, on the role of this event in the destiny of the city touching the life of the famous author.

Keywords: local historical discourse, memorial and local historical function, local historical dominants, local historical focusing, Dostoevsky in Kuznetsk